

TORONTÁI

Ára 1 Din	Szerkesztőség és kiadóhivatal: Vel Beckserek, Obiliteva (Zápolya) u. 1	POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI NAPILAP	Az előfizetés ára:	Ára 1 Din
	Telefonszámok: Szerkesztőség 281 Kiadóhivatal 21 Sürgőnycim: Torontál, Veliki Beckserek		Felelős szerkesztő: Dr. MARA JENŐ	

A miniszterelnök elleni merénylet.

Befejezés előtt a rendőrségi nyomozás.

— Beogradi tudósítónk jelentése. —

Beograd, jul. 2.

A Pasity elleni merénylet ügyében indított nyomozás a tegnapi napon sem szolgáltatott semmiféle újabb bizonyítékot, amely a letartóztatott előletere fényt deríthetne. Raity Milutin, a merénylő továbbra is állhatatosan megmarad eredeti állítása mellett. Lassan, megfontolva szavait, beszél, összefüggően mondja el újra-újra a történeteket. Hangoztatja, hogy a tettet saját kezébe akarta venni, de senki sem akarta, hogy a tettét saját kezébe vesse. A rendőrségi nyomozást valószínűleg a mai nap folyamán befejezik és átadják a merénylőt a beogradi ügyészség fogházának.

A rendőrségen azt a benyomást keltette Raity Milutin, hogy abnormális. Erre vall különben az a körülmény is, hogy sokszor igen szokatlanul viselkedik.

Lazarevity detektívönök, aki Zarebiban nyomozott, ma délelőtti beszámolójában Beogradba, magával hozva az összegyűjtött adatokat.

A ruhrvidéki csendeletről.

Duisburg, jul. 1.

(Havas.) Éjjel két órakor a Duisburg és Friemersheim közötti vonalon a Rajna hidján egy belga katonavonaton a kocsis belsejében egy bomba felrobbant, amely a kocsit pozdorjává törte. A robbanásnak kilenc halottja van és huszonöt súlyos sebesültje.

Berlin, jul. 1.

Hivatalosan eddig nem erősítették meg, de megbízható jelentések szerint a hohfeldi Rajnahidat felrobbantották, amikor egy belga katonavonaton robogott rajta keresztül. Az áldozatok száma állítólag ötven-hatvan.

A hid nagy fontossága abban rejlik, hogy a Ruhr-vidékről elszállított szenet ezen a hidon keresztül lehet csak Franciaországba szállítani.

Brüsszel, jul. 1.

A hohfeldi hid robbanása miatt rendkívül nagy az izgalom. A robbantást mindenféle német merényletnek hiszik. A hadügyminiszter szigorú megtiltást helyezett kilátásba.

A francia költségvetés.

Páris, jul. 1.

A szenátus 177 szavazattal 122 ellen megszavazta a két évi költségvetésről szóló javaslatot.

Szélcsend a politikában.

Egy hetes parlamenti szünet.

— A „Torontál” beogradi munkatársának telefonjelentése. —

Beograd, jul. 2.

Több mint egy hónapi munka után a szkupstina befejezte üléseit és egy heti szünetet tart. Az indeminációs törvényt még szombaton este megszavazták, úgy hogy a Ház elnapolásának már semmi akadály sem állott az útjában.

A képviselők — kevés kivétellel — elhagyták Beogradot és választókerületükbe tértek, hogy beszámoljanak eddigi működésükről. A vidéki helységekben tartandó üléseken főképpen a rendkívüli pótdó és közmunkák körüli ténykedéseket fogják tisztázni.

A kormány a tegnapi napon nem tartott ülést. Egyedül a törvényhozó bizottság dolgozik a nyolc napos parlamenti szünet alatt, hogy az elvégzésre váró nagy munkát a kiszabott időn belül befejezhesse. Ma délelőtti ülésén folytatja a bizottság a tisztviselői törvény részletes vitáját. A jövő héten a szkupstina napirendjére kerül a

véderőtörvény, amelyet gyorsított eljárással vitatnak meg.

Tegnap ismét olyan hírek kerültek forgalomba, hogy a muzulmán és klerikális-klub elhagyja a szkupstinát. A hírt beavatott helyről megcáfolták azzal a megjegyzéssel, hogy a pártok jövőben folytatandó taktikájáról a főbizottságok döntenek. Mindkét csoport képviselői elutaztak Beogradból. A muzulmánok Sarajevóba, a klerikálisok Ljubljana-ba tértek, ahol véglegesen határoznak a további magatartásuk felett.

A beogradi „Pravda” tegnapi számában hírt közöl, mely szerint Jovanovity Ljuba házelnök és Uzunovity miniszter tárgyalásra hívták dr. Krafft Istvánt, a német-klub elnökét. A beszélgetés a lap szerint a németek legutóbbi ellenzéki állásfoglalása körül forgott. A „Pravda” írja, hogy a német klubelnök bizonyos ígéreteket adott a kormány jövőbeni támogatására. A „Pravda” cikkét természetesen fenntartással kell fogadnunk.

A magyar politikából.

A „Torontál” tudósítójának távirata

Budapest, jul. 1.

Belitska honvédelmi miniszter ma lemondott és lemondását a kormányzó el is fogadta. Belitska távozási szándéka nem mai keletű, már régebben menni akart és csak ismételt felkérésre maradt meg állásában. Lemondásában semmiféle politikai ok nem játszott közre. Belitska utóda gróf Csáky Zsigmond lesz, a csendőrség volt főparancsnoka, akinek érdeme, hogy a forradalmak után a csendőrség ismét mintaszervi intézmény lett.

Anglia Németországgal közvetlenül tárgyalna.

A „Torontál” tudósítójának távirata

London, jul. 1.

Illetékes helyről szerzett információ szerint a kormány Poincaréval újra megkezdte a tárgyalásokat a jóvátételi kérdésben, mert az utóbbi angol előterjesztést Poincaré elutasította.

Ha a mostani új tárgyalási alapot is elutasítanak a franciák, úgy az entente felbomlása bekövetkezik, mert

Anglia ebben az esetben Németországgal közvetlenül tárgyalna.

Költözködik két városi intézmény.

Kürtáltak a pályázatot az új járványkórházra.

— A „Torontál” tudósítójától. —

Beckserek, jul. 2.

Beckserek város már régebben azzal a tervvel foglalkozik, hogy a Pasityeva (Tomasováci) utcában fennálló szegényházat áthelyezi a szemben lévő járványkórházba, a kórházat pedig áttelepíteti a szegényházba. A szükséges előkészületeket már megtették, a tervezeteket elkészítették s a járványkórház átépítésére már régebben ki is írták az árlejtést. Az ajánlattevők közül a legkedvezőbb feltételeket ajánló vállalkozónak adták ki a megbízást, aki a munkálatokat a közeljövőben már megkezdte. A munka megindulását késleltette kissé az a körülmény, hogy a járványkórházban néhány fertőző beteg van elhelyezve, akiknek felgyógyulása előtt nem foghatnak hozzá az épület kiürítéséhez.

A szegényház átalakításáról tegnap készültek el a részletes tervrajzok. Az előterjesztett tervek szerint a jelenlegi főépület mellé mindkét oldalt két-két hatalmas teremszerű szobát építenek, a szükséges melléképítményekkel együtt. A meglévő házat úgy külsőleg, mint belsőleg teljesen átalakítják, egyes részeket átépítenek, a belső helyi-

ségeket megnagyobbítják. A szükséges részeket betonfalakat vonnak. A férfi és női betegeknek két-két terem készül és külön helyiségek fognak a lábadozó betegek részére szolgálni.

A szegényház átépítésére a városi tanács határozata alapján kiírják a pályázatot. Rövid határidőn belül véglegesen döntenek a megbízás átadása felett, úgy hogy a városi vezető véleménye szerint még az ősszel elkészülhetnek a vállalkozók a szükséges munkálatokkal. Ebben az esetben szeptember-október hónapokban (már megtörténhetik az átköltözködés s megnyithatják új otthonukban a két városi intézményt.

Megváltoztatták a cséplési szabályzatot.

Uj eljárást rendeltek el.

Beckserek, jul. 2.

A cséplési engedélyek kiadása körül megszüntették az eddigi rendszert s egy újabb rendelettel teljesen új eljárást írtak elő.

A rendelet szerint — mely tegnap érkezett Beckserekre — mindenki szabadon csépelhet udvarában, ha a helyi hatóságtól erre még a munkálatok megkezdése előtt engedélyt kért és kapott. Eddig az engedély megadása a járási főszolgabírók hatáskörébe tartozott és a főszolgabírók gyakorolták közvetlenül az ellenőrzés jogát is. A szolgabírók ügyköréből most kivonták ezt az intézkedési és felügyeleti jogot s azt a községekben a községi előjáróságokra, városokban pedig a rendőrkapitányságokra ruházták át. Ha valamelyik rendőrkapitányság vagy községi előjáróság ellen ebből az ügyből kifolyólag panaszt emelnek, annak elbírálására és orvoslására már az illetékes főszolgabíró, illetve polgármester hivatott. A főszolgabíró és polgármester tehát a jövőben mint felsőbb fórum szerepel.

A cséplési engedélyekért bizonyos jelentéktelenül kis összegű illetékeket kell befizetni a községi, illetőleg a városi pénztárba, melyeknek felét a tüzoltószerek beszerzésére, felét pedig a tüzoltók díjazására fordítják.

A rendelet már érvénybe is lépett.

Az erdélyi magyar optalók ügye.

Genf, jul. 1.

Július 2-ikán a Népszövetség ülészaka megnyílik, amelyen dönteni fognak az erdélyi magyar optalók ügyében.

Közepes terméskilátások.

Megindul az aratási munka.

— A „Torontál” tudósítójától. —

Beeskerek, jul. 2.

A hét elején kezdődnek az aratási munkálatok. A szokottnál eleve-
nebb képet ölt majd a mező, a
buzatáblákon feltűnnek a szorgal-
mas munkásrajok s az aratók vig-
dalolásába belefolyik a kaszák
messze esengő muzsikája. A mező,
a föld ünnepe lesz, ünnepli az
emberi munka verejtékes gyümöl-
csének megérlelését, a mindenható
Isten áldását, a jövő kenyereinket.

Munkatársunk az aktuális mező-
gazdasági munkálatokkal kapoco-
latban érdeklődött a megyei gaz-
dasági felügyelőségen a mezőgaz-
dasági termények jelenlegi állása
iránt. Cibulj Alexander megyei
gazdasági felügyelő kérdésünkre
részletes felvilágosítást adott.

Az őszi vetések — mondotta —
kielégítőek. A májusi tartós szá-
razság, főleg a nagy meleg, ka-
tasztrófával fenyegette a tavaszi
és a későn vetett őszi vetéseket,
főleg az idén nagy mennyiségben
termelt tengerit. A júniusi esők be-
láthatatlanul sokat javítottak a
helyzetben. Az apró magvak meg-
lehetősen gyengén állanak. Ami a
tengerit illeti, helyenkint kiténik,
más helyütt meg egyenesen rossz,
átlag véve azonban elég jónak
mondható.

A gyümölcsösökben kedvező a
helyzet. Az idén meglehetősen jó
termésre lehet kilátás. Az áprilisi
fagyok szerencsére nem tettek
nagyobb károkat, úgy hogy nem
nagy mértékben fogják befolyá-
solni a termés eredményét.

A rétek — a beérkezett jelenté-
sek szerint — elég jól állanak. A
legelők ezzel szemben egyenesen
rosszak. A lucerna második kaszá-
lása lényegesen gyengébb, mint
volt az első.

Az állatállományt illetőleg szin-
tén nem panaszkodhatnak a gaz-
dák. Helyenkint voltak ugyan
járványos betegségek, melyek azon-
ban nem okoztak elviselhetetlenül
nagy károkat.

Rossz idő jár az ebekre.

Razzitát tart a hatóság.

— A „Torontál” tudósítójától. —

Beeskerek, jul. 2.

A „Torontál” legutóbbi számá-
ban megírtuk, hogy a város erélyes
rendszabályokhoz folyamodott,
hogy a mind gyakrabba váló tö-
meges ebmarásoknak gátat vessen.
Mint közöltük, a városi tanács oly
módon kívánja ebbeli programját
keresztülvinni, hogy az ebadó je-
lentékeny felemelésével megnehe-
zítse a kutyatartást. Az ebadó ed-
digelég harminc dinár volt, a jövő-
ben százötven dinár lesz, amit
mindenesetre sokan sokallani fog-
nak és inkább megválnak a ked-
venceiktől, semmint hogy az arány-
lag nagy összeget lefizessék.

A városi tanács tegnapi ülésén
újabb megvitatás tárgyává tette az
életbeléptető rendszabályokat
és megállapodott az érvényben
lévő rendeletek mikénti ellenőrzése
felett. A szenátus elhatározta, hogy
egy adóhivatali tisztviselő, egy
rendőr és egy gyeplástergő
háznál-házra jár és meggyőződik

arról, hogy a kutyákat az előírás-
nak megfelelően megkötve tart-
ják-e. Ahol szabadon találják az
ebet, azonnal elveszik, tulajdonosa
semmiáron sem kaphatja vissza,
azonkívül érzékeny pénzbünté-
tésben részesül. Ellenesetben felszó-
litják a tulajdonost, hogy fizesse
meg azonnal a százötven dinár
adót (illetve a régi adó és a mos-
tani közötti különbözetet), ennek
megtágadása esetén pedig a ren-
delkezés szerint elveszik a kutyát.

Első szárnycsapások a művészet felé.

A zárda rajz- és kézmunkakiállí-
tása.

Beeskerek, jul. 2.

A Miasszonyunkról elnevezett
zárda polgári iskolájának növendé-
kei a tanév végével rajz- és kézi-
munkakiállítást rendeztek a zárda
egyik emeleti helyiségében. A szü-
lők és érdeklődők nagy serege ke-
reste fel a jól sikerült kiállítást,
amely a benne felsorakozott érté-
kes munkákkal messze kivált a
szokásos iskolai keretből. Már a
bejáratnál szinte megkapja a be-
lépőt az a színpompa és ügyesen
elhelyezett színkeverék, mely min-
denünnen feléje int. A terem kö-
zepén hosszú asztalka áll, amelyen
izléses elrendezésben vannak a
legkülönbözőbb kézimunkák. Oldalt
hasonlóképpen elfoglalják az asz-
talkákat a növendékek szebbnél-
szebb munkái, amelyek a kritikust
egyenesen zavarba ejtenék, ha hir-
telenében ítéletet kellene mondania
arról, hogy melyik a sikerültebb. A
műveik, párnák, különféle himzé-
sek között, bár mindegyik darab
dícséretet érdemel, különösen a
következők munkái tűntek ki:
Fendler Jerna, Schepp Aranka
Stagelschmidt Berta és Paul Má-
ria I. osztályu tanuló; — Biacsi
Piroska, Hizly Erzsébet, Bretschneider
Teréz, Molnár Mária, Kronberger
Róza és Várady E. II. osztályu ta-
nulók; — Müller Vilma, Herrmann
Teréz, Szabó Iona III. osztályu ta-
nulók és Jung Erzsébet, Kovács Lenke
IV. osztályu tanuló munkája.

Kovács Mária II., Szabó Zsuzsi
III., Hermann Iona I., Kecske-
méti Iona I., Tass Iona II., Bor-
bély Márta I., Bygó Éva II., Kell-
ner Iona II., Rigler Edit II., Bilecz
Sarlotta II., Buscbacher Róza II.,
Rieder Iona II., Albek Anna III.,
Guldung Karola IV. és Masa Pi-
roska.

A rajz- és festészetben szintén
bámulatos ügyességet tanúsítanak
a kiállított munkák. Precizitás, fi-
nom nünaszokig menő leheletse-
rű kidolgozás, izlés, színérzék jellemzi
a növendékek munkáját. Egyes
rajzok és festmények különöské-
pen kiváltak. Különösen kiemelendők
Kaiser Mária második, Ger-
hardt Anna, Ivanitza Amália, Dip-
pong Katalin, Schwarz Anna,
Pálffy Margit, Feketics Mária és
Neurohr Mária harmadik osz-
tályu tanulók; — Kahles Anna és
Petes Etés IV-ik osztályu tanulók
munkái.

A kiállítás megemlékezésénél
mulaszthatjuk el megemlékezni a
tanítónővekről, akiknek fáradha-
talan buzgósága, türelme és szer-
etetteljes oktatása tette lehetővé,
hogy a növendékek sikeresebb al-
kotásaikat a nagyközönség előtt is
bemutathassák.

HIREK

Halálozás. A Pleitz Fer. Pál nyom-
dávállalatnak gyásza van. Gerhardt
Lenhart szedő 34 éves korában
hosszu szenvedés után július 1-én
éjjel meghalt. Az elhunyt derék,
kötelességtudó munkás volt és ne-
künk hosszú időn keresztül becsü-
lésreméltó munkatársunk, akinek el-
vesztését őszinte szívvvel fájlatjuk.

Ismét a Lausanne. Beogradból
jelentik tudósítónk: Az entente ha-
talmak december hónapban Lausan-
néban konferenciát tartanak, ame-
lyen a Balkán országok egymás
közötti viszonyát tárgyalják. A kis-
entente Ninesity Momcsilo dr. kül-
ügyminisztert kérte fel képviselőre,
a miniszter azonban kénytelen volt
visszautasítani a megbízást. A kon-
ferencia ugyanis egy hónapig tart
s ennyi ideig nem maradhat távol
az ország ügyeitől a külügyminiszter.

Vasuti szerencsétlenség. Beo-
grad-i jelentés: Tegnap éjjel a Beo-
grad—Nis között közlekedő gyors-
vonat Lanista és Bogdán állomás
között kisiklott. A három utolsó
kocsi a tiz méter magas töltésről
lezuhant. Hat sulyos és hat könny-
nyebb sebesült. Nisből segélyvonat
ment a helyszínre.

**Debeljácán gör. kel. templomot
építenek.** Debeljácsa község szerb
lakossága akciót indított, hogy a
községben gör. keleti templomot
építsenek. Megyészerte gyűjtés in-
dult meg, hogy a szükséges össze-
get előteremthessék. Debeljácsa
község a falu egyik legszebb részén
díjtalanul telket bocsájtott a kez-
deményezők rendelkezésére.

Kiadós statisztika. Belényi M.
Vajta-utcai lakos kutyája megha-
rapta Malschall György gyeplá-
stergőjét és Matanovity Iván
magánzót. — Marjanovity Milos
Nemanjina (Jenő herceg) utcai
mészáros kutyája megmarta Pa-
kai Péter városi tisztviselő 12 éves
leányát. — Naszity Nikola Voj-
vode Bojovitya (Vörösmarty) ut-
cai mészáros kutyája megharapta
Treuer Miklós soffort. — Mires
Veljo Svetosavska (Szerbtemplom)
utcaiban lakó pincér kutyája me-
gharapta Roszmann Sándornét,
Roszmann Sándor nyug. rendőr-
őrmester feleségét és Filippón
Miso magánzó 12 éves Miso nevű
fiát. — Elrettentő példaképpen
közöljük le ezt a névsort, hogy a
jövőben több gondot fordítsanak
az őbtulajdonosok kutyáikra és
azokat megkötve tartásuk.

A földmives-párt gyűlése. A
földmives-párt tegnap délelőtt ke-
rületi konferenciát tartott a Beo-
grad-kávéházban. Utána a helyi-
csoport gyűlésezett, amelyen amel-
lett foglaltak állást, hogy a Bán-
ság tisztviselőit a Bánóság választ-
hassa. A gyűléseken Vuity Di-
mitrie bánügyi földmives-párti
képviselő is részt vett.

**A Hazudik a muzsikaszó szombat
esti előadására váltott jegyek**
a jegy visszaszolgáltatása ellenében
beválthatók a Dojkovity és Petro-
vacscki cégnél.

A Kadima Sportklub közgyűlése.
A Kadima Sportklub július hó
8-án, vasárnap délelőtt fél tizenegy
órákor tartja meg rendes évi köz-
gyűlését a Chevra-ház nagytermé-
ben, melyre n. é. összes tagjait ez
úton hívja meg az Elnökség.

Kinevezés. Popovity Tómat se-
gédjegyzőnek nevezték ki Mali
Torákra.

Megírta a „Torontál”, hogy a ju-
lius havi fizetések kiutalása körül
előreláthatólag késés fog bekövet-
kezni, mert kérdéses, hogy a nem-
zetgyűlés szombat estig, vagyis
június 30-ikáig meghozza a július-
augusztus—szeptember havi in-
demnitást. Felhatalmazás hiányá-
ban a beeskereki pénzügyigazgató-
ság természetesen nem utalhatta
volna ki az állami tisztviselők fi-
zetését. A beígért késés azonban ez-
uttal elmaradt. Az indemnitást
még szombaton este megszavaz-
ták, úgy hogy nem állott be a ki-
utalások körül semmiféle zavar. A
beeskereki pénzügyigazgatóság teg-
nap kapta meg az utasítást s ennek
megfelelően a mai napon már ki-
adja az állami alkalmazottak fi-
zetését.

**Visszavonták a vádat Mihajlo-
vics ügyvéd ellen.** Ismeretes, hogy
dr. Mihajlovics János volt torontáli
alispánt, akit mint a Karácsonyi
úradalom jogtanácsosát, szabály-
talanságok elkövetésével vádoltak,
a novisadi törvényszék két heti fog-
házra átváltoztatható ezer dinár
pénzbírságra ítélte. Dr. Mihajlovics
a táblához fellebbezett, de a nagy
feltűnést keltő ügyben nem lesz
ítélőhatal, mert dr. Banity Du-
sán novisadi főügyész ma vissza-
vonta a Mihajlovics elleni vádat.

Neuner képviselő Beeskereken.
Neuner Vilmos dr. német-párti or-
szággyűlési képviselő tegnap párt-
ügyekből kifolyólag Beeskereken
tartózkodott.

Koszorumegváltás. Schwirtlich
Alajosné elhunytá alkalmából M.
G. család a róm. kath. árvaháznak
lapunk útján 50 dinárt adományoz-
zott.

*** Bélyeggyűjtők figyelmébe.**
Megjelent a „Philatelia bélyeg-
gyűjtési folyóirat legújabb 5-ik
száma. Bélyeggyűjtőknek külö-
nösen érdekes tartalommal. Ára
7 dinár. Kapható a „Torontál”
kiadóhivatalában.

Minden orvost érdeklő „Ren-
delet az orvosi kamarákról” kap-
ható a „Torontál” kiadóhivatalá-
ban. A füzet a népegészségügyi
minisztérium rendeletének teljes
magyar nyelvű szövege és ára 30
dinár.

*** Atulásokat és csekkkiírásokat**
— a fennálló miniszteri rendeletek
értelmében — Wien, Prága, Buda-
pest, Berlin Temesvár valamint a
többi összes külföldi piacokra, to-
vábbá exportőrök részére valuta-
biztosításokat legjutányosabban esz-
közül a Nagybeeskereki Takaré-
pénztár, Veliki Beeskerek, Korona-
szálló épület. Telefon: Pénztár 14.
Vezérigazgató 52.

*** Vas- és fémöntvényeket** Krausz-
nál, Veliki Beeskerek. — Telefo-
szám 829.

Csak huzni az időt!

A „Torontál” tudósítójának távirata

Páris, jul. 1.

A Magyarországra küldendő
vizsgálóbizottság programjának
megvitatását folytatja, tekintet
nélkül arra, hogy teljesen sikerte-
len a közös alapon való megállá-
podás.

Megdőlt a hangterjedés elmélete.

Vettük a következő levelet: Szerkesztő ur szives engedelmével pár reflexiót fűzök a „Torontál” egyik legutóbbi számában fenti cím alatt megjelent cikkhez.

Az embernek egyik fontos tulajdonsága az ujtási vágy. Jó is, hogy ez így van, hisz enélkül alig volna kultúra. Ha azonban az ujtási igyekezet kellő tudás nélkül lép munkába, sokszor furesa eredményre vezet.

Egy ideig főképp társadalmi téren jelentkeztek az ujtási törekvések. A háboru alatt és azután valódek példákat láthattunk. Legkiemelkedőbb volt az oroszországi társadalmi ujtás; hogy az ígért földi boldogságból mi vált valóra, arról jobb nem beszélni. Később, napjainkban, tudományos térre is áttért a rombolási vágy. Az Einstein-hipotézis terjesztői is azt mondják — Einstein maga csaknem az ellenkezőjét mondja — hogy megdőlt a Newton-féle mechanikai és gravitáció elmélet s helyette új, nagyszerűbb világot építettünk, hogy a relativitás elmélete még koránt sincs tisztázva. Sőt!

Ugy látszik, hogy a szóbanforgó hangterjedési elmélet is elharmarkodott, vagy kellő szakértelem híján elferdített „felfedezés”.

Hogy a levegő ellentáll a hanghullámok terjedésének, azt mindig tudtuk Stöckel előtt is. Bármely anyagot akarok nyugalmi helyzetéből kímőzditani, le kell győznöm annak a tehetetlenségéből (inertia) eredő ellenállását. A víz is ellenáll a hajó haladásának, mégse jut észbe senkinek se tagadni, hogy a víz az a közeg, amelyben s amelynek segítségével (közvetítésével) a hajó tovább haladhat. A repülőgép haladásának is ellentáll a levegő, de azért egészen biztos, hogy levegő nélkül nem lehet repülni. A vezető sodrony ellene áll a villamos áram terjedésének, de azért vezeti az áramot. A hangnak is szüksége van vezető közegre, mert anélkül nem terjedhet; ilyen közeg minden szilárd, cseppfolyós vagy gázalaku anyag. Ahol nincs anyag, ott a hang nemcsak nem terjedhet, de nem is keletkezik. (Ezzel ellentétben a fény ott terjed leggyorsabban, ahol nincs anyag.)

Abban igaza van a kissé zavaros magyarázatnak, hogy a hang olyanformán jut a levegőbe, mint a drót nélküli telegráfnál — a villamos energia az értebe (a cikk levegőt ír); t. i. úgy a hang, mint a villamos energia hullámok alakjában terjed. A levegő elszállítását azonban fizikai nyelven nem energiának, hanem inertianak, tehetetlenségnek nevezzük. Ez minden anyagnak elementáris sajátysága, amit bizonyára a wieni filozófus is tanult az iskolában. Hogy a hang a magas hegyek közt jobban terjed, az mese. A légmentes üveg alatt villamos csengő hangját nem azért nem halljuk, mert a hang „kiélt” (!) magát, hanem azért, mert levegő nélkül nem vezetődik a rezgés az üveg faláig; nincsen, ami a mechanikai mozgást mint hullámzást vezesse tovább. Ha kivesszük a harang nyelvét, oly nagy és lassu hullámok keletkeznek, amelyeket az emberi fül nem érzékel hangoknak, mert ahhoz, hogy hangot hall-

junk, másodpercenként (legalább 16 hullámnak kell érni a fület. A papírlap el nem mozdulása teljesen értéktelen argumentum. Valamely tárgynak, hogy rezonálhasson, megfelelő rugalmassági állapotban kell lenni; az asztalon fekvő ki nem feszített hur nem ad hangot a vonóval való dörzsölésre. Ellenben hangos kiáltás vagy ének az óra harangdrótját rezgésbe hozza, a zongorába beleénekel hangokra a megfelelő hangu hurok rezonálnak; az óriási orgonasípok megszólaltatása közben nemcsak az ablakok rezegnek, de a talaj is lábunk alatt; kellő magasságu és erősségü kiáltás által nagyobb üvegedényt (harangot) megrepesztünk.

A fentebb leírt tények alapján tehát egyelőre még nem tekinthetjük megdőntöttnek a hangvezetés elméletét.

B. E. dr.

Vajdasági fiuk — katonasorban.

— A „Torontál” tudósítójától. —

Beeskerek, jul. 2.

A katonasor szétszórta a bánági fiukat is az ország minden részébe. A messzi Dalmáciába is eljutott néhány közülük, akik tegnap kedves levélkével keresték fel a „Torontál” szerkesztőségét.

A levél a következőképpen hangzik: Üdvözetüket küldik a Gruzs Dubrovnikban állomásozó 3. eseta, 3-ik bataillon, 13-ik pesacscki pukban szolgálatot teljesítő bánági és bácskai fiuk. Az üdvözet mellé verset is mellékeltek, a melyben a katonaköltő egyszerű szavakban sirja el bánatát az árpakása gyakori kényszerű fogyasztása miatt.

Elkerülsz, mert baka vagyok,
Rossz cipóm és ingem,
A puszkámnál, nagy sisaknál
Másegyletem nincsen,
Árpakása meg a sisak,
Ez az egész kincsem.
Mit ér ez az árpakása,
Ha nagydarab hus nincsen.

Kimegyek a tengerpartra,
Elmulik az éhem,
A rossz víztől hangosrósmnél
Más egyebem nincsen.
Majd lesz nekem egy év multán
Nagy darab hus nekem,
Árpakását meg sisakot
Hagyjuk itt fenében.

Irta: Gombár Sándor.

A levelet a következő katonafiuk írták alá:

Veliki Beeskerek: Vastak Mátyás, Briting József, Perce Gábor narednik.

Novi Beesej: Gomba János, Rigó Lajos König Ferenc, Morvai Gyula, Rigó Rezső, Lédeoczy Laci, Markulin Pál, Zolnai József, Zódi Antal, Sutka József, Rigó Laci, Rigó József.

Basahid: Krausz Mór.

Topolja: Balind János, Kanalas András.

Banatski Dvor: Rézman István, Varnyas Ferenc.

Bega Sveti Djurdj: Horváth János, Baier József, Hie Jakab.

Novi Itebej: Kolozsvári József, Kloeze Albert, Füleak Imre.

Novi Crnja: Szücs István, Martonos: Kenyeres Gyula, Ke-

nyeres Nándor, Mélykuty István, Sárkány Andor, Krekuska Antal. Ada: Renkó Károly, Lázár József, Füzéresi Antal, Véber János, Komlósi István, Bakas József, Tajti János, Barta Ferenc, Nagy Pál, Török János, Török József, Széchenyi Béla, Trombitás Béla.

Stari Beesej (Óbecse): Fodor József.

Subotica: Lázó Basity, Szabó Imre.

Nova Kanjiza: Rozsenheim Sándor.

Senta: Ney Móric.

Horgos: Oltványi János, Makra Sándor, Huszár János, Gargyián György.

Stara Kanjiza: Borsos Ferenc, Bata Gyula, Bagi István, Soti Flórián, Mélykuty József, Bata Miklós, Nagy József.

Ugyancsak tegnap délelőtt még egy katonalevelet hozott a posta. Vers is volt mellékelve, egy daloló magyar sziv öntötte bele keresetlen szavakkal a katonasor minden buját-örömét. A versike, melynek a szerzője Szécsény András, így szól:

Messze, messze a Béga mentén
Kis Bánátnak táján
All egy falu, bus, komoran.
Akáclobos ligetébe
Vissza-vissza hivatgatja
A magyar fiukat.
De még tíz hónap van,
Mire viszont láthatjuk
Kicsiny, lombos falucsánkát.

Bus gerlice szálj el messze,
Béga mentén Kis Bánát tájékára.
Ittabé község, szülő falunk,
Kicsiny házunk ablakára,
Vidd el hosszú sóhajunkat,
Hogy még egyszer viszont látjuk
Akáclobos falucsánkát.

Messze messze a zágrábi hegyek (alján,

A Száva-part mentén
All egy magas kőkaszárnya,
Abba leszünk hosszú évig.
A hosszú év majd lejár,
Babánk nem hiába vár,
Itthagyjuk a zágrábi nagy kaszár-
(nyát.

Üdvözetüket küldik Zagrebból a következők: Szécsény András, Csáki András, Szijj Imre, Csáki Ferenc, Sajti József, Antal Pál, Németh Imre, Vas József.

Levelüket ezzel fejezik be: Üdvözljük a rokonokat és a jóbarátokat és ha nem sajnálnak tőlünk egy pár üdvözlő levelet, felkérjük őket, mint rokonokat és jóbarátokat, hogy az alábbi címünkre küldjék be: I. eseta, I. bataillon, 5 pesadijski puk Zagreb.

Irodaszolga

azonnali belépésre kerestetik. 1256

Cím a Torontál kiadóhivatalában.

HÁZ

szabadkézből eladó, vétel esetén a lakás azonnal átvehető.

1250 Aranyeva (Arany János) u. 2919.

Intimitások a parasztdiktátor budoárjából.

A győzelmes forradalom kiáltója Sztambulinszki barátnőinek fényképeit és harisnyakötőit. — Feljegyzések a szófai forradalom első napjaiból.

Ritkán készítettek oly kitünően elő egy forradalmat, mint Sztambulinszki megbuktatását. Mikor péntek este Beogradból Szófiába utaztam, még nem tudott senki semmit sem. Amikor a beogradi külügyminisztériumban tanácsot kértem, vajjon elmenjek-e Bulgáriába, azt felelték, hogy minden aggodalom nélkül elutazhatok. Semmit sem gyanítva érkeztem meg Dragomanba, a bolgár határvárosba. A hálókoscsiban aludtam, amikor hirtelen feltépték a fülke ajtaját és egy hareszerűen öltözött bolgár katoná, feltűzött szuronyal, övén kézigranátokkal, erélyesen utlevelemet követelte, de csak az iránt érdeklődött, vajjon bolgár vagyok-e vagy sem? Amikor az utlevélből megállapította, hogy nem vagyok bolgár, megengedte a továbbutazást. Erdeklődésemre kijelentette, hogy a bolgárok mostantól kezdve csak fedezet mellett utazhatnak Szófiába, mivel nem lehet tudni, hogy milyen pártokhoz tartoznak. A vonatot akkor már a katonák százai lepték el, akik velünk utaztak a fővárosba. A vonat csak nehezen haladt előre, mivel a katonák attól féltek, hogy a parasztek, Sztambulinszki hívei, feltépték a sineket. A hangulat a katonák között mégis kitünően volt, állandóan nemzeti dalokat énekeltek, a lokomotívot, az összes vagonokat telergasztották az új kormány proklamációjával. A vonat többórás késéssel érkezett meg Szófiába. A város egész esendes volt, avatatlan nem is gyaníthatta, hogy a forradalom még mindig folyik.

A „Grand Hotel Bulgaria”-ban szállottam meg. Ez szemben van a királyi palotával és így a forradalom fontosabb fázisait közvetlen közelből nézhettem végig. A házak falait az új kormány felhívásai és Sztambulinszki villájából való fényképek borították. Ezrével szórják a tömeg közé Duparinov miniszter feleségének levelező-lapját, amelyeket az Sztambulinszkihez írt. E levelezőlap Lédát ábrázolja a hattyúval. Duparinov miniszter felesége gyöngéd, félre nem érthető szavakat írt alája. A forradalom másodnapján a kormány megnyitotta a kiállítását Sztambulinszki villájának holmijaiból. Napfényre kerültek Sztambulinszki tervai és feljegyzései a köztársaság kikiáltása érdekében. Számtalan pornografikus fénykép börtia a falakat. A fényképek Sztambulinszkit és barátaióit ábrázolják. Üvegburák alatt harisnyakötők, fűzők, női ruhák és fehérneműek láthatók. Mindezeket a kormány felhívásai egészítik ki, amelyekben az új kormány békét, rendet, szabadságot és jólétet ígér a népnek.

A szép város utcái ma nem olyan tiszták, mint azelőtt voltak. Sztambulinszki, az agrár-kommunista, nem helyezett nagy súlyt a kultúrára és a tisztaságra, ezeket mindegyik rossz okainak tartotta. Főként az intelligenciára haragudott és állandóan börtönnel és kivégzéssel fenyegette meg. Híveből, a parasztokból megszervezte a narancsszíni gárdát saját védelmére. Narancsárga volt ugyanis kedvence színe, az összes középületeket átfestette narancssárgára, ami a fővárosnak igen furesa képet kölcsönöz. Este 8 óra után senkisémm mutatkozhatott Szófia utcáin a lelövetés veszélye nélkül. Az új forradalmi kormány az első napokban igen félt Sztambulinszki parasztjaitól. Mindazonáltal minden rendben folyt le, úgy hogy vasárnap már meg lehetett tartani a győzelmes forradalom örömmepét. A vasárnapj örömmepén az egész főváros részt vett. Mindenki örült a gyűlölt diktátor megbuktatásán. Szófiában már vasárnap értesültek arról, hogy Sztambulinszki a harcokban elesett, azonban a kormány 24 óráig nem

adott ki róla hivatalos jelentést, állítólag Jugoszláviára és Franciaországra való tekintettel. Ugyancsak vasárnap vált köztudomásúvá az, hogy menekülés közben megölték Duparínov volt minisztert is. Sztambulinszki szeretőjének férjét, Duparínov asszonyt ugyancsak vasárnap sikerült elfogni. A rendkívül esinos és fess asszonyt fedezettel vezették végig Szófia utcáin, miközben a tömeg a szerencsétlen temetést minduntalan szidalmazta és átkozta. A kormány állítólag hétfőn ezt a szerencsétlen asszonyt is kivégezteti. Ezt a híresztelést azonban nem lehet ellenőrizni, sény azonban, hogy senki sem tud felvilágosítást adni Duparínov asszony sorsáról.

A forradalom előzményeiről a szófiai lapok szerkesztőseiben azt mesélik, hogy az átalakulást Anglia, Olaszország és Boris, az ifjú király készítették elő, amikor kitudódott Sztambulinszkinék a köztársaság kiáltására vonatkozó terve. Állítólag Románia is tudott a készülöben lévő forradalomról. Boris király és Ilena hercegnő eljegyzése már régen perfekt dolog volt, ezt is a forradalom előkészítői ütötték nyélbe Sztambulinszki tudta nélkül. Sztambulinszki ez év szeptember 4-én az új, pompás Svati Nevski kápolna felavatásának napján ki akarta kiáltani magát a bolgár köztársaság elnökévé, detronizálni akarta Borist és az intelligencia kétezer tagját, akiknek névsorát már összeállította, mint a köztársaságra veszedelmes egyéneket, ki akarta végeztetni. A husz év óta épülő Svati Nevski kápolnát ezzel az államesinnel és vérengzéssel akarta felavatni. Boris király és az intelligencia tagjai azonban már hónapok előtt értesültek a tervről. Azóta dolgoztak a forradalom előkészítésén és a terveket sikerült annyira titokban tartani, hogy az államcsíny Sztambulinszkit és híveit meglepetésszerűen érte. Minden rendben ment, ma már annyira megerősödött a kormány helyzete, hogy Sztambulinszki híveinek újabb megmozdulásától nem kell tartani.

Sport

Schwäbische—Zseljeznicsari oldboy 1:1 (0:0). Bíró Tomesányi.

Slavija—Schwäbische 3:0 (1:0). Bíró: Mojity. A Slavija csapata szép technikával, fölényel verte ellenfelét. A Schwäbische csapata csak néha tudott a Slavija kapujáig eljutni, mindenkor eredmény nélkül. Az első goalt a 15-ik percen éri el a Slavija Tumo révén. A második féldő 20-ik percében Urzo jobbszélső a goalok számát kettőre szaporítja, amelyet csakhamar követ Frank goalja a 35-ik percen. A bíró jó volt.

Kopenhága. Vasárnap Kopenhágában indultak azon magyar-osztrák atlétaalakulatok, akiket a göteborgi olimpiára küldöttek ki. Eredmények. 100 m.: 1. Gerő (magyar) 10-9 mp. 2. Scheidl 11-1 mp. — Magasugrás: 1. Haselsteiner (osztrák) 170. 2. Teteron (dán) 170. 3. Haluska (magyar) 165. — Súlydobás: 1. Csejthey (magyar) 13 m. 7 cm. — 800 m.: 1. Larsen (dán) 2 p. 06 mp. 2. Weinberger (osztrák) 2 p. 25 mp. 3. Fonyó (magyar) 2 p. 3-5 mp. — Távolugrás: 1. Haluska (magyar) 6-97 m. 2. Molnár (magyar) 6-73 m. — Diszkoszvetés: 1. Csejthey 40-77 m. 2. Jensen (dán) 39-52 m. — Gerely: 1. Csejthey 53-55 m. 2. Russmussen (dán) 50-78

m. — 10 km.: 1. Jensen (dán) 33 p. 11-5 mp. Kulcsár szurás miatt feladja a versenyt. — Rudugrás: PETERSON (dán) 380 cm. — 400 m.: 1. Kuruczi (magyar) 50-06 mp. — 1500 m.: 1. Rasmussen (dán) 4 p. 10-5 mp. — 4×100: Meghívásos staféta: 1. Dánia. 2. Ausztria. 3. Magyarország.

Wien. Rapid—MTK 5:4.

A suboticei körmérkőzések második napja. Subotica—Osijek 3:1. — Temesvár—Sombor 4:1. Suboticanak sikerült még egy mérkőzést lekötni Temesvárral, melyet szombaton, folyó hó 30-án játszottak le. Eredmény 2:1 Subotica javára.

Svédország—Finnország 5:4.

Budapest. Magyarország ifjúságának bajnoki versenye tegnap zajlott le a Margitszigeten nagy közönség jelenlétében. Az eredmények a következők: 100 méteres siktutás: Veress (MAC) 11-5 mp. Ifjabb gróf Bethlen István 11-6 mp. Magasugrásban: Orbán Hodmahely 173 cm., Grósz (MTK) 172 cm. — 150 méteres siktutásban: Leimetter (középsiskolás) 4 perc 2-1 mp. (Új ifjúsági rekord beállítva.) Hosszú (MAC) 4 perc 21-2 mp. — Súlydobás: Gillany (MAC) 11 méter 72 cm. (Országos rekord beállítva.) Baranyi (Pápa) 11 méter 40 cm. — 400 méteres siktutás: Réthy (középsiskolás) 153-2 mp., Ruzicska (MTK) 154 mp. — Távolugrás: Tarig (középsiskolás) 6-43 méter, Gillany (MAC) 6-37 m. — Diszkoszvetés: Swahn (MTK) 36 m. 29 cm. Rockenbauer (középsiskolás) 35 m. 50 cm. 200 méteres siktutás: Veress (MAC) 22-8 mp. (Ifjúsági rekord), Bethlen (MAC) 23-7 mp. Szenczi jónak. 800 méteres siktutás: Krieger (FTC) 2 perc 07 mp. Csefak (MTC) 2 perc 08 mp. — Gerelyvetés: Szabó (MAC) 42 méter 75 cm. Gillany 42 m. 65 cm. — A versenyen három ifjúsági rekordot állítottak fel. A vidéki atléták jól szerepeltek és öt kerületi rekordot értek el.

A pancsevoi Szerb Bank faosztályánál Kovinban

eladó több ezer darab elsőrendű távirat-, telefon- és villamvezetékhez **fenyőoszlop** mindenféle hosszúság-alkalmas **ban** és vastagságban.

Az anyag a helyszínen megtekinthető és bármikor szállítható.

Fischer és Lutsch cég

Veliki Beeskerek

elad berendezése feleslegeiből

cca 100 fmtr üzleti állványt és hozzá pultokat, 2 darab nagy rollós iratszekrényt, utazói kofferokat, álló íróasztalokat stb., 2 darab Just-féle patent létrát hozzávaló sinekkel.

1258

Nyomatott Pleitz Fer. Pálnál Veliki Beeskerek.

891/1923. szám.

1258

Versenyárgyalási hirdetés.

Majdán község előjárósága a községi gulyásház ujonnan való felépítésére nyilvános versenyárgyalást hirdet.

Pályázók folyó évi július hó 1-től mindennap a hivatalos órák alatt a feltételeket megtekinthetik.

Ajánlatok zárt borítékban folyó évi július hó 15-én d. e. 8 óráig nyújtandók be fenti körjegyzői irodához.

Majdán 1923. évi június hó 30-án.

Mátyás János, Cs. Pap János, körjegyző. bíró.

Elsőrendű, darabos **MESZET,** száraz, vellázott 1255 **FASZENET**

jutányosan szállít

Révai Adolf, Subotica. Telefon 551.

Csak 8 napig érvényes ár!

A magyar és a világirodalom 10 gyönyörű kötete — csak **1400 magyar korona.**

TARTALMA:

Babits Mihály: *Wilde Oszkár verseiből.* Bacsányi János költeményei *Jubiláris kiadás.*

Endre Károly: *Az ember, aki járva jár.* Füst Mlán: *Változatlan nem lehet.* Kemény Simon: *Balkon.*

Peterdi Andor: *Sátor alatt.* Rabindranath Tagore költői műveiből.

Somlyó Zoltán: *Sötét baldachin.* Szegedi István: *Gyöngyvérág.* Wilde Oszkár: *A readingi fegyház balladája.*

Megrendelhető a pénz előzetes beküldése mellett akár magyar koronáért, akár magyar koronának napi kurzuson való átszámítása mellett dinár értékben az

ORIENT

hirlapirodánál Veliki Beeskereken.

Polgármesteri hivatal Veliki Beeskerek.

9740/923. szám.

XXII.

Árlejtési hirdetmény.

150 vagon tüzifa és 100 vagon lignit szén beszerzése céljából az árlejtés kiíratik, mely árlejtés július 15-én a polgármesteri hivatalban fog megtartatni.

Mindazok, akik ezen fát és szenet szállítani óhajtják, kötelesek a városi pénztárnál 5000 dinárt bánatpénz fejében lefizetni, a nyugtát pedig az ajánlatához csatolni.

A huszdináros bélyeggel ellátott ajánlatok legkésőbb ez év július hó 15-én d. e. 10 óráig adandók be a polgármesteri hivatalnál.

Veliki Beeskerek. 1923. évi június hó 22-én.

Aleksity. polgármester.

1165/923. szám.

1240

Versenyárgyalási hirdetés.

Klári község előjárósága a község ház épületén a jegyzői lakáson leendő nagyobb tatarozási munkáinak vállalatba adására nyilvános versenyárgyalást hirdet.

Pályázók f. é. június 25-től minden nap a hivatalos órák alatt a feltételekbe betekintést nyerhetnek.

Ajánlatok zárt borítékban az összmunkákra a vállalati feltételekben körülírt módon f. é. július 10-én d. e. 8 óráig nyújtandók be fenti község jegyzői irodájához.

Klári, 1923 június 24.

Klári község előjárósága.

GYERMEKTÁPISZER GYERMEKTÁPISZER

VITAL

LEGJOBB TÁPISZER CSECSEMŐK, GYERMEKEK ÉS DAJKÁK RÉSZÉRE

HALÁTKARABÓ HALÁTKARABÓ

VITAL

LEGJOBB ERŐSÍTŐ SZER MINDEN KORBAN LÉVŐ BETEGEK ÉS ÜDÜLŐK RÉSZÉRE

TISZTA TERMÉSZETES QVÁRTMANY

TÁPISZERGYÁR R. T. 'VITAL' ZAGREB, KSAVERSKA CESTA 10

Arató borok!

Elsőrangú, szárazszüretelésű kudrici (Temeskutas) magashegyi borok: 1922-beli finom, új fehér 9 korona; 1922-beli kitünő, tiszta sötétvörös 9 korona; 1921-beli prima fehér óbor, a legjobb minőségű hegyi szőlőkből, 12 korona. Kapható:

Tetz Jánosnál Gudurica (Bánat). 1194

VR SAC és vidéken HIRDETÉSEKET a „TORONTAL” részére felvesz 988

GRÓB JENŐ hirlap hirdetési iroda, VR SAC.